

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

20 de Nouationibus, Delegationibus, & cessionibus actionum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

iuris gentium dicitur: quamuis ciuilem habeat formam & auctoritatem, seu approbationem a iure ciuili, *l. penult. de solut. in P. cum* & stipulationem habeat, quæ iuris ciuilis est. *§. de constituta, de actio.*

12 ¶ Recepta itaque stipulationes acceptilationum ob fauorem liberationum, quem amplectuntur Iurisconsulti. *l. Arrianius, de actio.* liberalemque animam creditoris remittentis suum ius, quem etiam retractare, aut reuocare non patiuntur, vt in donatione apparet. *l. si quis argentum, §. si autem, de donat. C. l. velles, necne de reuocat. donat. C. cap. 1. de don. ap. Grego. 1.* Et tertio, ob liberationem debitori concessam eadem stipulatione, obligatum ad aliquod faciendum vel dandum, compellere possumus. Quandoquidem duo sunt fines præcipui acceptilationis: vnus, vt donationis causa debitum remittamus, postquam omnis agendi via perimitur alius, vt dum ob aliam causam liberamus, ad aliud adstringamus: veluti vt nomen quis Titii debitoris delegaret. *l. 2. C. de acceptilati.*

13 ¶ Quo casu qui fidem contractus non implet, incerti præscriptis verbis actione tenetur: neque enim officio iudicis vetus obligatio restantur, sed promissa præstabitur, vt condemnatio sequatur, vt respondit Papinianus, *in l. ob sam. 9. de præscrip. verb. in P. lib. 19. tit. 5.* vel, vt ait Vlpianus, si conuenierit, dum quis accepto tulit, vt debitor expromissorem daret, nec ille det, condici potest ei, qui accepto sit liberatus. *l. 4. de condictione causæ, dat. libr. 12. P. tit. 4.* Hic tamen obseruandum est, obligationem ita demum peremptam esse acceptilatione, vt ex ea agi non possit, nec restitatur, quando cum eo facta est, qui ex nulla causa restitui potest in integrum, non alias, *l. si. C. de acceptil. gloss. in d. l. si. per l. sub prætextu instrumenti, §. si. de transact. C. veluti si restitui possit ob artem, dolum, metum, quibus inductus fuerit ad accepto ferendum. l. actione. C. de transact.* Alio enim modo agitur hic, & alio si recte constituta acceptilatione non seruat fidem. *vt supra c. super.*

De Nouationibus, Delegationibus, & Cessionibus actionum. Cap. 20.

Quib. mod. toll. oblig. lib. 3. Instit. in fi. Lib. 46. P. tit. 2. Lib. 3. C. tit. 42.

- 1 Nouatione tollitur obligatio. Nouatio quid eod.
- 2 Nouatio diuisa in nouationem, & delegationem. In voluntariam, & necessariam, eod. Delegatio fit aut per litis contestationem, aut per stipulationem. eod.
- 3 Delegatio debitoris quid, & quomodo fiat.
- 4 Nouationis materia quæ. Et quomodo nouentur res, tempus, persone: conditiones obligationum. eod.
- 5 Nouare quæ persone possunt.
- 6 Delegatio quomodo efficax, & quomodo differat a nominis venditione. Cessio debiti quomodo fiat, & differat a delegatione. eod.
- 7 Cessiones debiti quæ prohibita, & permixta.
- 8 Litigiosa res sit per citationem.
- 9 Cessio debiti in procuratorem a cliente suo, vel in scholasticum num valeat. Cessio permixta debiti quales exigit personas eod.
- 10 Cessio debiti permixta debet esse totius debiti, non partia.
- 11 Litigiosa res cessio scholastico quomodo fiat.
- 12 Litigiosa res in Gallia literis cancellariæ remittitur. Litigiosa res in Gallia libere alienatur, a nobis exceptis casibus. eod.
- 13 Nouationis faciende formula ex præscripto, veteri, & nouo iure.
- 14 Nouatio voluntaria vt plurimumque fit per stipulationem, & per alia.
- 15 Delegatio quomodo fieri possit.
- 16 Nouatio contrarium quid operetur.
- 17 Debitor debitoris quando potest a creditore conueniri.

18 ¶ Reterea nouatione, inquit Iustinianus, tollitur obligatio, *l. actione. Cod. de transact.* nam noua fit: vnde nouatio dicta tantum, si quid in posteriore stipulatione noui fit, *§. præterea, quib. mod. toll. oblig. l. Paulus, 30. de nouat. P.* id est, cum ex præcedente

caussa, ita noua constituitur, vt ait Vlpianus, vt prior perimat. Nouatio enim a nouo nomine accipit, & a noua obligatione. *dict. §. præterea, versio. sed si eadem persona.* Nouatio itaque, est prioris debiti in aliam obligationem, vel ciuilem, vel naturalem transfusio, atque translatio. *l. 1. de nouat. in P.*

¶ Nouatio in nouationem & delegationem diducitur, *d. l. 1. de nouat. in P.* Nouatio rursum, in voluntariam & necessariam, delegatio, nouatio dicitur. *in l. 2. Cod. de nouat.* Delegatio iterum, in eam quæ fit per stipulationem, & eam, quæ per litis contestationem. *tex. in l. aliam, 29. & gloss. l. 1. in verbo, nouatio, de nouat. P. Azo in Summa tit. de nouat. num. 7. explicat diuisionem gloss. in l. 1. in verbo possit. Cod. de iudici.* Nouatio, est proprie ex prioris obligatione dici, vel conditionis, vel fideiussionis, remanente eadem persona debitoris, in aliam obligationem nouam transfusio, vel translatio. Voluntaria est, quando ex consensu contrahentium fit. Necessaria, quando per litis contestationem, inter eadem personas, sine interuentu alterius, nouatio fit.

¶ Delegatio in mutatione & nouatione personæ debitoris, & creditoris. Delegare, inquit Vlpianus, est, vice sua alium dare reum creditori, vel cui creditor iusserit. *l. delegare, 11. de nouat. P.* Qui enim debitorem suum delegat, pecuniam dare intelligitur, quanta ei debetur. *l. delegare, 11. de nouat. d. §. præterea, quibus mod. toll. obligat.* Et ita delegans alium debitorem, liberatur, non minus, quam solutione facta vt in eum non possit dirigi actio, sed in delegatum. *Julian. in l. qui debitor. 19. de fideiussor. in P. l. moris causa capitur, 8. §. 1. de mortis causæ donatio. libr. 39. P. tit. 16. l. 2. Cod. de condit. indeb. leg. quamuis, §. plane si mulier, ad senat. Velleian.* Et si fideiussor sit, qui delegauerit, statim, perinde ac si soluisset, aduersus debitorem, pro quo mandante fideiussor, mandata actionem habet: quamuis delegatus soluendo non sit. *l. 2. Cod. de nouatio.* Sibi enim creditor, qui delegatum acceptauit, & eo contentus fuit, imputare debet. *d. l. quod debitorum.* In hac delegatione seu cessione actionum, duobus modis firmatur: nouatio, per stipulationem, & contestationem litis, *leg. 3. de fideiussor in P. l. inter causas. §. abesse, mandat. in P.* vt dixi: inter quæ plurimum interest. Nam stipulatione nouatione facta, vt pote ex voluntate contrahentium, perit actionis priuilegium præcedens: non autem dum fit per litis contestationem. *Paulus in l. aliam causam, 29. de noua. P. l. non solet, de regu. iur. l. lite, de vser. P.* Dicemus autem hit de nouatione per alium facta modum, quam per litis contestationem, de qua in sequenti capite Deo fauente. Igitur qui credit actiones suas, vel delegat debitorem suum creditori, prius debet iure nouationis delegatione facta, liberari stipulatione. Quamuis enim, inquit Gordianus, creditor tuo aduersuseum solutionis causa mandaueris actiones: tamen antequam lis contestetur, vel aliquid ex debito accipiat, vel debitori tuo denuntiauerit, exigere debitore tuo debitam quantitatem non poteris, & eo modo tui creditoris exactionem contra eum inhibere, *Gordian. l. 2. & 3. de nouat. C.* quia remanet adhuc actio penes mandantem seu delegantem, *l. si cum venditor, in princ. de emet. in P.* neque enim in corporalia, qualia iura sunt, facile a domino separantur: vel non tam facile, ac corporalia. *leg. si pater, manda. P. l. quis ergo, & l. si Stichus, de pecul. in P. l. 3. §. pro Soc. in P.*

¶ Materia, de qua nouatio & transfusio fit, siue res nouationis sunt, obligationes omnes præcedentes, quocumque modo contractæ fuerint, vel re, vel verbis, vel literis, vel consensu, *l. 2. de nouatio. P.* vel ciuiles vel naturales. *l. 1. de nouatio. P.* In quibus innouantur res, tempus, persone, conditiones seu qualitates negotiorum. Res, veluti si fundum Cornelianum stipulatus, postea nouandi animo stipuler altimationem eius, alioquin, si non faciam nouandi animo, duæ essent stipulationes, & vtrumque deberetur. *l. fundum Cornelianum, 28. de noua.* Fit nouatio legatorum & fideicommissorum rectorum. *l. si Stichum, 8. de noua. P.* Nouatur & futura stipulatio, & obligatio, *d. l. si Stichum, §. si quis ira. & vna nouatione plures. l. si. §. si. eod. de noua. P.* Nouatio temporis, vt si dies obligationi adiciatur, vel detrahatur. *§. sed si eadem persona. quib. mod. toll. oblig.* At conditionis si priori pure adiciatur conditio. *d. §. sed si eadem. dummodo ea adueniat, & antequam res interierit, l. quos, 14. & l. e. nouatio. 24. de nouat. l. si rem aliquam 31. eod. tit. P. §. quod autem diximus, quibus mod. toll. oblig.* vel si detrahatur. *d. §. sed si eadem.* In diem autem obligatio ex pura potest nouari, priusquam dies venerit, sed statim ex ea stipulatione agi non potest, priusquam dies venerit. *Vlpian. l. in diem, 5. de noua. P.*

At fi

At si in diem existens in puram nouetur, statim agi poterit. *gl. in d. l. in diem arguendo. l. 3. §. si de constit. pecunia. Et probant l. si sty-*

6 De f perionis, quæ nouare possunt. Paulus generaliter respondit. *Cui recte soluitur, is etiam nouare potest: excepto eo, si mihi aut Titio stipulatus sim. Nam Titius recte nouare non potest, etsi ei recte soluitur. Paul. in l. cur recte, l. o. de nouat. o. Nouant qui iuris sunt, aut per se, aut per alios, qui voluntate eorum stipulantur. nouare. 20. de noua. in P. si nouationem abente se cum debitor suo factam, postea ratam quis habeat, l. si quis abente me, l. 2. de nouat. Porro admittere nouandi potestas, in qui in soluta potestate sunt: quamuis quod ab illis creditum est, recte eis soluat. *Celsus in non ideo, 25. de nouat. P. Nisi peculiari administrationem habeant, ipsique crediderint & in meliorem causam novent l. si de noua. in P. l. si uis de pact. P. leg. hinc de iur. iur. in P. Alioquin nec seruus peculiarem obligationem circa domini uoluntatem nouare potest, *Florentinus in l. seruus, 16. de nouat. Nec filius patris actionem, ignorante eo, l. filius, 23. de nouat. nec sumam, vel peculiari peiore faciendo, l. si hoc proculdubio, de bon. que liber. C. lat. prator. §. est enim ab herede, de iure delib. an. l. nec filius, C. de reb. cred. Et seruus creditoris meliorem quidem causam domini facere potest, in deterius autem reformare nouo pacto non potest obligationem recte constitutam l. 3. C. de pact. si debitor eo in P. l. seruus tuus legatus, §. 1. de leg. 1. Pupillus sine tutoris auctoritate non potest nouare, *L. nouare, 20. §. 1. Et l. stipulatus, 9. de noua. l. pupillo, de solu. in P. nisi meliorem suam faciat conditionem, *gl. in d. §. 1. non nouare, argu. l. cui bonis de noua. P. tutor eius potest, si pupillo expediat, *dicit, §. 1. nouare. Item procurator omnium bonorum dicit, §. 1. nouare, uidelicet cum libera administratione concessa, non alter, *l. procurator, C. de procurator. in P. Et procurator tutorum eod. P. non abstrahit, C. de noua. Cui bonis in iudicium est, quoque nouare obligationem suam non potest: nisi meliorem conditionem suam fecerit, l. 3. de nouat. P. Meliorem porro intelligimus conditionem factam, si deterior facta non sit. *l. in pupillo, de solu. P. l. si uis de verb. oblig. Agnatus furiosus, & prodigi curator, ius nouandi habet, si hoc iurioso, vel prodigo expediat, *l. in §. agnatum, de nouat. P. Vnus ex duobus reis debendi, potest in preiudicium alterius nouare, delegare, & nomen debitoris, edere, *l. si rem aliquam, 31. §. si duo, de nouat. Nouationem debiti recte quis pro alio facit si ea illum quamuis iniuriam liberet: non autem non nouatione ius alteri ad mere potest, *l. styebum, §. si de noua. §. Delegatio per nouationem non fit, nisi demum consentiente debitore per stipulationem, l. 1. de noua. C. quia delegatio per nouationem fit & peratur: nouatio autem per stipulationem. Stipulatio demum a uolente tantum, & presente contrahitur, l. 1. de verb. obl. nouat. *gl. in l. 3. C. de here. vel act. vend. At nominis uenditio aut cessio, etiam ignorante eo, aduersus quem actiones mandantur contrahi solent, l. 1. C. de nouat. quia noua obligatione hic non implicatur debitor, sed tantummodo ueteris obligationis solutionem & exactionem creditor alteri mandat, l. 3. C. de nouat. Quod inuito etiam debitore fieri potest, *l. in fin. C. de nouat. l. nominis, 3. de hered. vel action. vend. l. b. 4. C. in 29. l. nominis, C. de iur. iur. P. l. 2. C. de donat. Iique qui actionem redemerit siue sit personalis siue realis, suo nomine exerceat eam potest, *l. si. C. de hered. vel actio. ven. in. & eodem iure, ac qui cessit vitur, demus priuilegiis personalibus, quæ a persona cedentis non transferuntur in cessionarium, ut si pupillus uendat nomina, quia priuilegium persone, non causæ datur, *l. si Titius, 33. de nouat. l. ex pleribus, de adm. iur. l. quia iure solu. mai. in P. Cessionem porro dicimus ne essetiam in translatione iurium, aliorumque, in corporalium, perinde ac traditionem in translatione corporalium, *l. in quando sol. vel priu. debitor. Et l. 4. C. in 15. Transfuntque post uendit. nem cessione facta legitime, & mandatis actionibus in. effiuationem pro. esso. actiones directæ & utiles. Nam priuilegia sunt mandata, uti uis *l. si. C. de hered. actio. l. in quando ius vel priuatus debita debitoris sui exig. pot. C. l. emor hereditatis, C. de hered. vel act. ve. leg. in. C. mand. tan-*****************

tum uendendum est. Ceterum annotandum est cessiones non omnes legitimas, vel permissas, sed alias improbas, alias fictas, alias legitimas. Improbæ cessiones censentur illæ, quæ vexandi aduersarii seu de bitoris causâ sunt, quales quæ in potentes fiunt: cuius facti creditores rei, debiti iactura puniuntur. Quia aperta credentium uideretur voracitas, qui alios actionum suarum redimunt exactores, *l. 2. ne licent potentior parrochiam litigantibus prestare, vel actiones in se transferre, libr. 2. C. in 14. Guid. Pap. in singula. 834. uidetur enim per hanc cessionem qui duriores aduersarium in sui locum subrogauit, mutasse quodammodo substantiam obligationis: eo quod is, uel priuilegio, uel potentia superior sit futurus l. 1. 2. 3. de alien. iudic. muta. cau. fact. lib. 4. C. in 7. quia potentioribus pares esse non possumus, d. l. 3. de alien. iud. Et c. l. 1. §. ne liceat potentior. P. Exitar regia constitutio Caroli, in cons. C. in 5. art. 4. quæ cessiones actionum generaliter inhihent fieri, pœna prædicta in officarios regis, uel reginæ, aut in alia: perionas priuilegiatas, ratione scholaritatis, uel alterius priuilegii homines. Idipsum repetitum constitutione Ludouici 12. in priuilegiis, in cons. Ludouici 12. de priuilegiis schola. art. 3. scholariorum, ne ipsi cessiones fiant actionum, præterquam a fratribus, parte uel amicum: in quibus personis potius sit amicitia, quam aduersarii vexandi præsumtio. Eaque de causa iubet eos, quibus creditur, iurare priusquam experiantur eandem cessionem esse ueram realem, sine fictione, ut ex integro & omnino conuertatur in utilitatem scholaristici. Quæ uerba ex fontibus iuris ciuilibus deprompta sunt. Quia eo etiam reprobata ficta cessio uel uenditio actione, & ea tantum approbatur quæ sine simulatione facta est, ex mera liberalitate uel iusto pretio, aliis reiectis, *l. penul. §. si manda. libr. 4. C. in 35. quia hæc duo, uel iustum pretium necessitatem cessionis, & liberalitas animum gratum, non vexandi arguunt. Nec tenetur edicto de alienatione iudicii mutandi causa facta, qui ex iusta causa, puta ob ualitudinem, aratem, aut occupationes necessarias litem in alium transferat, *l. non solam, §. 1. de alien. iudic. muta. c. fact. P. P. obiberur autem cessio actionum & nominum in superioribus iuribus & constitutionibus regis, etiam rerum, quæ litem non patiantur, si nobiles: non autem rerum immobilium, ut iudicatum a curia Parisiensi in causa Senetonis Triumuirii, seu procuratoris regii in Abbatilla anno millesimo quingentesimo trigésimo tertio, 18. Februarii, quippe quod permitatur in immobilibus, *Et ita in tellenda leges penul. §. si manda. C. si litigiosa res non sit iuxta edictum, de alien. nul. mutata causa facta, *Et c. quia res, l. 1. q. 1. fin. C. de litig. glo. in c. si de re iudic. Et fieri litigiosas declaratum quoque est placito Senatus Parisiensis anno domini millesimo quingentesimo uigésimo secundo, die uero decima octaua mensis Martii, *Papin. libr. 12. Rhap. Arest. titu. 1. aresto 2. Et 3. per solam citationem uel uocationem in ius, *Clement. 1. ut lit. non contestat. ut facit l. 2. C. de litig. §. Sed maxime improbat cessio litigiosa rei, si fiat procuratori suo per clientem, *l. lucem, C. de procura. Cuiusmodi cessio nulla dicta olim fuit placito eiusdem Curie Parisiensis die quarta Decembris millesimo quingentesimo quadragesimo secundo, alia ratione etiam, quam prohibeantur alia aliis factæ cessiones, quæ erant, ne fieret mutatio iudicii: unde tanti condemnatione plectuntur, quanti nostra interest non fuisse duriores aduersarium subrogatum: nempe quod procurator, qui officium gratuitum exhibere debet, contra bonos mores litem redemisse dicatur, *l. 1. §. 2. Et 3. ex quibus de alienat. iudic. muta. cau. fact. P. & pœna dignus sit, *dicit, l. lucem, C. de procura. l. si contrahitum, C. manda. quemadmodum & aduocatus ex eadem causa, *l. si remunerandi, §. Maurus, manda. in P. l. si qui, C. de postula. Et ita cum sine dolo malo non possint isti litem redimere, recte in idunt in hoc edictum, De alienatione iudiciorum mutata causa facta, quod & sine dolo alienatione facta, uel iudicio non mutato, *l. 4. §. in de alien. iud. mut. cau. fact. in P. uel parato alienante de defensionem nihil minus subire, in l. 3. §. in. cod. de ali. in. Et c. excusat a pœna. In scholasticos porro cessio de re non litigiosa ante litem permittitur, etsi illa ad iudicii mutationem propter priuilegium studii inducat, affectionis causa, in filiis fratre, nepotes scholasticos tantum facta: nam in alios alterius priuilegii quam scholasticos eius gradus etiam, non permittitur, ut iudicatum fuit Panlus in Senatu, die septima Ianuarii, millesimo quingentesimo, trigésimo octauo, *Pap. o. ubi sep. aresto 7. Et Rebuff. qui la. in expl. cat. tom. 2. Ordin. regu. tit. des cessions Et transport.*************

Non enim censuerunt Patres priuilegiare constitutionis, extra qualitatem personarum inferam, pro roganda, iux-

ta iuris praescripta, l. cum praeor, de iudi. l. Paulus, de reg. iur. c. que-
re iam, de electio. Neque etiam cessio haec quae est permissa in pre-
dictas personas gradibus certis coniunctas, in alias vltioris gra-
dus, vel alterius proximitatis pertingitur. Nec valet cessio actio-
nis huiusmodi facta a patre iustitico, seu baptismatis vel confir-
mationis filio spirituali, Gual. Benedi. in verbo, & uxorem nomin.
num. 761. cap. Raynuitius, de testam. Non in arrogante vel adoptan-
te, eod. Bened. num. 740. non in vxore auun. uli. fratris patris ces-
sio valebit, Rebuff. in ordina. regis, tom. 2. tit. cessions & transpori,
non in vitrico, l. i. C. de in iur. vocan.

¶ Ratione tamen extensionis approbata a iure ob
communem appellationem, retenta qualitate scholastici, in quem
fit cessio: illa eadem recipietur in sorore, vt cedat fratri f. holasti-
co: quia fratris appellatione ipsa continetur, l. vix fratres, de trans-
la. in P. in facta ab amita, nepotia matre, filio, Traq. in repet. l. si
vnuquam, in verb. lib. de renou. do. C. In filio quoque naturali ratio-
ne studii, vt placuit Senatui, Arnal. Contadis, in tracta. bonor. posse.
in bonor. possessi. vnde liberi. Rebuff. vbi sup. Idipsum fit in fratribus
spiritibus, nisi adulterini vel incestuosi sint, vel ex alio peiori con-
cubitu, vt placuit etiam curiae Parisiensis die decimanona men-
sis Maii, 1545. Paq. vbi supra, arest. 9. ¶ Ceterum tamen in istis quo-
que personis, in quas constitutio Ludouici artic. 3. fieri permit-
tit cessionem, oportet totius summae actionis cessionem fieri,
non partem tantum, vt dictum est a Senatu Parisiensi 1543. 12. Fe-
bruarii. Quia eiusdem debiti fieret controuersia coram duobus
iudicibus, & distraheretur iudicium contra iuris regulas, l. nulli,
C. de iudic. ca. ex tenore, de rescri. ap. Gregor. ca. dispensa. eo. tit. in sex.
coram videlicet iudice scholasticorum, & coram iudice alio ordi-
nario. In hac quoque causa, exceptio aduersario permissa est,
si dicat cessionem simulatam fuisse, & tantum nomen cessiona-
rii cedendi subseruire, cum nihil reueta cessum sit, quam si eli-
dere velit cessionarius. in contrarium iurare cogetur, aliter lis
reicietur ad iudicem alium quam cessionarij priuilegiati, vt de-
cretum placito curiae Parisiensis in comitis Molinienium 3. O-

ctobris 1550. Papo, vbi supra, arest. 8. ¶ Ceterum tamen rem litigio-
sam in scholasticum transferri non potest, duo singularia, quae in
eandem personam vix concurrunt, l. singularia, si. de reb. cred. in P.
iubent. Primum edictum de non alienando iudicii mutandi
causa: vnde contrahitur pena eius quod interest, vt dictum ex-
ti. de alie. iud. mut. caus. fact. in fi. Et C. l. b. 2. tit. 55. Aliud, quod viti-
um litigij est; quo qui rem litigiosam scienter emit vel accipit,
priuatur pretio, quod si. o. aducitur: & quis alienat, punitur in
simulam. At si quis ignoranter emit, pretium recipit, & vltra
tertiam partem pretij fraudulose vendente, l. fin. de litigios. lib.
¶ 8. C. tit. 36. ¶ Quamobrem tamen oportet in hoc capite scholasticum,
cui cessio rei litigiosae fieri possit ex iure Gallico, contentum esse
foro cedentis, & ibi litigare, impetratis codicillis ab officina
aquitatis subrogationis in locum cedentis, quibus vitium litigij
in Gallia remittitur, & ita pronuntiatum tenatusconsulto Parisi-
ensi 13. Octobris 1551. refert Papo, lib. 12. Rha. p. d. arest. tit. 2. are-
st. 17. In Gallia namque placuit, quod obseruandum est, res litigi-
osas libere alienari, & edi. posse exceptis duobus casibus: pri-
mus, quando id fit, vt tradatur causa in forum priuilegiatum:
alius, si cessio fiat in potentiorum. Et ita statuit curia Parisiensis
anno 1548. l. ap. de. lib. 12. tit. 2. arest. 1. Notandum tamen in
omnibus cessionibus permissis, eisdem exceptionibus, quae com-
petebant contra cedentem, competere contra cessionarium,
Anchara. cor. tit. 244. incip. i. quia quae sit. eo. num. 2. H. p. l. y. de Mar. si.
sing. 335. incip. coram. In forma & modo contrahendi & faciendi
nouationem, consideremus nunciata, secundum quae fieri de-
beat, & voluntatem contrahentium, cuius causa dicitur fieri:
distingnamus ita iuranti quissima Pandectarum & noua. Ante
tempora Pandectarum, si per stipulationem simplicem addeba-
tur, vel detrahebatur priori obligationi, interuentu cuiuslibet
nouae personae, praesumebatur facta nouatio, memini istius iuris,
l. si. C. de noua. §. praeterea, & ibi gl. quibus mod. toll. obli. Secundum
ea quae iure Pandectarum obtinuerunt, si de praetoris stipulati-
onibus questio esset, an illis ageretur, vt fieret nouatio, recte fie-
ri placuit ipso iure nouationem: at si non expressum illud, ipso
iure quidem non fiebat sed ope exceptionis, l. Valerianus de praetor.
sentent. In conuentionalibus porro stipulationibus eodē iure Pan-
dectarū, si secunda stipulatio contineret plus quam prima praesum-
ebatur nouatio l. qui vsum fructum, de verb. oblig. l. si. v. illis, §.
qui ante de noua. P. contra si minus secunda, quā prima haberet,
non enim praesumebatur, d. l. qui vsum fructum, & §. qui ante. vide-

licet si contineret minus re, non si minus tempore: nam eo casu
praesumebatur nouatio, non tamen ipso iure, sed ope exceptio-
nis, l. cum stipulatus sim mihi, & ibi Barto. de verb. oblig. P. Quod si
stipulatio tantundem, quantum prima continebat, & interue-
nisset noua persona, praesumebatur nouatio nisi expresse con-
uenientum esset, vt essent duo rei, l. 3. de duob. reis. P. si vero non in-
terueniret noua persona, nequaquam praesumebatur nouatio,
sed alia stipulatio & obligatio, remanente quoque prima, l. si
debemus, de verbo. significa. Quemadmodum si secunda stipula-
tio, nec plus nec minus, quam prior contineret: nisi nominatum
de nouatione & peremptione prioris fuisset cautum, in l. fundum
Cornelianum, de noua. in P. iure nouo statuit Iustinianus volun-
tate solum, non lege nouandum, quae si non verbis exprimitur,
sine nouatione causa procedat: etiam si noua persona accedat,
vel in tempore, vel conditione detrahat, in l. fin. de noua. P. Et
ita si nihil actum in secunda stipulatione vel conuentione de
nouatione prioris, remanet efficax vtraque obligatio: nisi actum
tacite de prioris nouatione in secunda videatur: nam tunc ma-
net quidem prior ipso iure, sed per exceptionem merito tolli-
tur, videlicet in quibus olim diximus tacite praesumptam nouati-
onem, vt si tempus mutetur prioris gl. si. in d. l. de noua. l. 2. de noua.
uat. P. l. pen. de p. etor. stip. P. Dum modo sit prioris debitor, & secun-
da conuentionio. Nam si aliud debitum in obligationem deducatur,
nouatio non erit sed separata obligatio, l. si. in. for. tem, l. 6. §. si
certum, de condi. et. on. in. debitor. nisi aliter actum sit inter contra-
hentes.

¶ Nouatio voluntaria vt plerumque fit per stipulationem, 14
per quam decedit aliquid, non autem accedit obligationi. l. si
Sty. lum, §. si. l. aliam, 29. l. Paulus respondit, 30. de noua. P. Paulus
Castrensis numer. 5. & aliam l. i. C. de iud. tradunt & nouationem
fieri posse alio modo & per alium contractum, quam per stipu-
lationem, & citra illam, si modo hoc addatur expresse, notatur in
l. si. mandato meo, §. 1. manda. P. aliter, si non agatur expresse, mini-
me tacite fieri nouationem, quamquam interueniat noua per-
sona, litem illa, §. si. de constitut. pec. in P. Quo nomine nouatio il-
la, ab ea quae per stipulationem fiebat, differt in qua, vt diximus,
& nouatio interdum tacite fieri prioris obligationis censetur,
l. 2. de noua. l. qui vsum fructum, de verb. oblig. Notant & glo. Alex-
ander & Ialon. in l. i. C. de iud. per litem contestationem etiam,
voluntariam nouationem fieri quando videlicet volens debito-
rem meum liberare, litem contestatur contra alium: vt necessaria
illa sit, quae litem contestatione fit contra debitorem meum mihi
soluere nolentem, ita lite compulsam. ¶ Ceterum, tamen quia in de-
legatione debiti, mandatum est, l. si quis a delegauerit, 12. de noua. P.
delegare quis poterit scriptura & nuda, vbi fieri non potest sumum
debitorem, l. de egare, 17. de noua. l. & aliis modis, quibus consen-
sus exprimi potest: quia mandati contra eius, consensu perficitur,
leg. 1. manda. in P. ¶ Conuenit tamen propter plura in contra-
bus obseruallē, num nouatio facta fuerit obligationis. Primum,
quia nouatione facta obligationis prioris, illa perimitur, vt su-
pra diximus, ex l. 1. de noua. P. l. aliam, 29. eod. l. 2. C. cod. Deinde noua-
tione legitime facta, voluntaria videlicet, & hypotheca libe-
rantur & pignus, & vltra non currunt, l. Paul. in nouatione, 18. de noua.
uat. P. nisi contrarium caueatur & excipiatur, l. omni. etiam obli-
graph. pecuniam pign. regim. poss. lib. 8. Cod. tit. 27. l. nouatione. C.
de pign. iustor. In necessaria autem durante hypotheca, pignora &
vltura, l. aliam, §. l. em. 17. de noua. l. i. Cod. de iudic. Hinc fit, vt
res per nouationem ab obligatione semel liberata, rursum a
posteriore debitore sine consensu nouo prioris obligari pos-
sint, l. Paulus respondit, 30. de noua. l. item quae iuritur, §. final. locat. P.
Quia actio semel extincta, non reuincitur, l. qui res, §. aream, de fru-
ct. cum. simil. Nec amplius potest dirigi actio, aduersus debito-
rem, qui suum debitorem creditori delegauit, sed aduersus de-
legatum nouatione facta, l. 2. C. de noua. l. i. re. 32. eod. P.

¶ Notandum tamen in delegatione, delegatum a debitore 17
frustra conueniri a creditore, nisi ille delegatus constituerit se
soluturum nomine suo: & ita nouauerit: quia creditor debito-
rem debitoris sui conuenire non potest, sine consensu eius de-
bitoris, qui debitori debet, l. si solueret, 8. Cod. de nouation. Nisi in
obligatione prima creditori obligauerit omnia bona, aut sal-
tem illud nomen, l. si conuenierit, de pign. actio, de grege, §. 2. de pign.
ignor. vel in litem causa iudicati, pignoriibus, & bonis debitoris
principalis solutioni non sufficientibus, perueniendum sit ad
nomina eius ordine seruato, l. a Divo Pio, §. 1. de re iudic. P. l. 2.
quando ssc. vel prius, debitor debitor. su. conuenit. poss. Codic. 4.
fiat

facit nouatio vt si creditor stipulatus fuerit a te pœnam. si ad diem promissam pecunia soluta non fuerit, nouatione facta non committatur stipulatio, l. si creditor, 15. de nouatio. in P. 5. Si in mora promissor esset quo minus daret, & tutum creditor stipuletur, definit nouatione periculum ad promissor in pertinere, quasi mora purgata, l. si Stichum, 8. §. L. quoniam, 4. §. vnde Marcellus, l. si rem aliquam, 31. de noua. P. dummodo tempore nouationis res superesset: quia ceterum tunc oblatio facta. & per eam mora purgata. Marcia l. qui decem, 7. 2. §. si cum mihi, §. seq. de solutio. in P. Imo & de mortuo, post moram nouatio, si actum ita fit, fieri potest, l. si seruum, 91. §. final. de verborum obligat. libr. 4. 5. P. tit. 11.

De Nouatione per Litis contestationem facta. Cap. 21.

- 1 Nouatio litis contestatione quomodo fiat.
2 Actiones plures quando se mutuo impediunt, & tolluntur contestatione.

Nouatio que fit per litem contestatam, le. delegare, 11. de nouat. in P. potest esse voluntaria, & necessaria, vt supra nominamus, ex gl. fin. l. 1. de iud. C. Nouat: itaq; vel tollitur hoc modo obligatio vel actio, si res semel in iudicium deducta sit, & vel cum alio actum est vel ab alio, l. solutio, 23. de solut. in P. si pro parte, de rem. vers. vel alia actione, quam ex prior obligatione. Interdum tamen pluribus actionibus etiam simul experiri receptum est, vt si ex vno delicto plures nascantur, in quantum vna alia plus continet. Hermog. in l. cum ex vno, 31. de actio. & oblig. P. nisi lex vna tantum vt iubeat, l. quoties sex, 40. de actio. Ita nunquam in penalibus actionibus, de eadem pecunia concurrentibus, alia aliam consumit, l. inquam, 59. de act. P. Nisi in exactione: quia tunc in quantum exigi potest per secundam actionem, ex eodem facto post primam, in tantum dabitur, l. 1. vi bonorum rapti. P. l. qui seruum, & dicta l. cum ex vno, de actio. Et si plura delicta in vna re concurrant, & cum illa plures concurrant actiones, sed vna tantum vtendum est, l. plura delicta, 52. de act. Cum autem ob diuersa negotia diuersi vimur actionibus, litem contestatio vnus alteram non tollit, leg. fundum Cornelianum, §. 1. de noua. P. nec impediunt se in exactione vel peritione, l. inquam, de priuat. delict. Quando etiam ciuilibus & riminalis pro re familiari competunt, vna post aliam intentari potest, l. 1. quando civil. act. criminal. pra. ud. l. 9. C. tit. 3. Sic electa hypothecaria actione, aduersus debitorem, pignore non sufficiente ad solutionem integri debiti, potest redire creditor ad personalem, vt rel. quam consequatur, l. aduersus 10. de actio. l. 4. C. tit. 10. l. creditor qui non rationem, de r. credi. in P. l. si pro mutua, C. si cert. per. l. si de iure domi imper. an. leg. quod si ius de distract. pig. P. cum sim. In his itaque in quibus variatio est actio quam permittit, electio vnus, ad aliam redire, post contestationem, iure regulari non impedit: ac in quibus electio facienda de ex pluribus, litem contestatio in vna aliam excludit, tollit & nouat necessario. Si creditor hereditatis, qui obligationem paratam que habet actionem contra heredes testatoris, qui vendiderint hereditatem, experitur contra emtorem hereditatis, & illi defenderint, tacite facta nouatio videtur, nec agere potest contra heredes, leg. 2. C. de pall. re. l. solutio, 23. de solut. P. veluti cum alius pro reo iudicium suscepit, l. si ut certo, §. si ad nos, §. l. alter utroque comma. lib. 13. P. tit. 16. Quemadmodum etiam cum duo aduersum eum experiri possunt pro vna re, duobus simul commodata: si enim commodatis duo rei debendi sunt, & si alter conuentus praestiterit, liberabit alterum: atque ambobus quidem competit furti actio, sed altero agente, alterius actio contra furem tollitur, l. si quis furti, ultimus. 112. de verb. oblig. Item si quis stipulatus fuerit alternatiue, aut Titium, aut Sempronium, quem voluerim: petio vno, ad alterum actio praestabitur.

De Compensationibus. Cap. 22.

Lib. 16. P. tit. 2. Lib. 4. C. tit. 31.

- 1 Compensatio tollit actionem.
2 Compensatio quid.
Diusio, eod.
3 Et 2. Compensari qua res possunt.
4 Et qua non.
5 Compensatio non fit cum inuito speciei & pecunia.
6 Quando obici potest reipublica.
7 Compensatio non obicitur a de, officario creditoris: iniuste passif-

fore damnato ex re iudicata: alternatiua promissionis creditoris: in criminibus publicis, eod.

- 8 Compensatio quibus, & a quibus obicitur.
9 Compensationis faciende forma.
10 Compensatio vbi, & quando opponi potest.
Compensatio in Gallia in iudicio non opponitur sine literis regis, eod.
11 Compensationes quare inueniuntur.

Quemadmodum tamen superioribus exceptionibus, sic & compensatione vnusquisque creditorem suum, eundemque debitorem petentem submouet, si paratus est creditori compensare, l. 2. de compensat. in P. Compensatio tamen aequalitatis, vel aequalis ponderis retributio, quoniam: & vt cum Modestino loquar, est debiti & crediti inter se contributio, l. 1. de compensat. Ideoque propter illam aequalitatem dicitur solutio, l. vel permutatio, de liberal. caus. l. si debitor, qui petitor in pignor. hab. Lamprui, & cetera hab. P. duplex, naturalis & ciuilis, pro eo quod debetur naturaliter, l. etiam 7. de compens. P. vel ciuilitur, vel vtroque iure competens. Item alia est, qua fit ipso iure, ad impediendum cursum vsurarum: vt si debeat centum aureos cum vsuris, tu mihi quinquaginta sine fenore, vsque ad concurrentem summam fit compensatio, l. cum alter alteri, 11. §. l. idem curvis, 1. de compensat. P. l. si constat, 4. §. l. etiam si. C. eod. tit. l. §. in alia, §. in bona fide, §. §. pen. de actio. Vel quando compensatur negligentia cum negligentia, qua habet par damnum, l. si a l. si ambo, 10. de compens. P. vt & in delictis priuatis, qua compensatione pari modo iure ipso tolluntur, l. viro & vxore, solu. mar. P. C. 19. in Summa, de compensat. l. si duo, de dolo. Alia est, qua non fit, nisi opponatur. Res itaque, qua veniunt in compensationem, erunt qua ex quacunque ciuili vel naturali obligatione debentur ex contractu, vel ex maleficio, vel quasi ciuilitur actum fit, l. si ambo, §. 1. de compens. P. vide qua dixi supra in dolo c. 13. ea constitutus, de penis. Naturale tamen & ciuile debitum compensari poterunt, si modo exceptione perimi non possint, l. quacunque, 14. de compensat. P. videlicet si lex exceptionem peremptoriam non tribuat, vt accidit in Macedoniano ienatuseconsulto, in quo ratio naturalis, ne detur occasio delinquendi, & infidiarum in parem, perimit exceptione actionem, l. 1. ad senat. Maced. P. Naturale autem debitum, & compensationem habet quia solutum non reperitur, l. natur. alter, de condit. indeb. l. naturalis, 9. de act. P. l. de iusto §. 1. de fideiuss. P. et si peti non possit, l. siater a fraude, de cond. ind. in P. In summa in compensationem etiam inuito altero veniunt tantum qua debita sunt, d. l. quacunque. Et l. neque scriptura, 1. 6. C. eod. tit. aliquo iure nobis, pure, sine conditione, vel dilatione diei, ex obligatione pendente, l. quod in diem, §. si cum militi, 16. §. 1. de compensat. l. i. final. Cod. de compensat. Quae pondere, numero aut mensura mensurari possunt, leg. si constat, 4. Cod. eod. vel in specie generaliter promissa sunt, vt equus, seruus, &c. gl. in l. si. C. de compensat. l. 1. §. item si cum me, si pars heredit. per. l. qui non militabat, de hered. insti. in P. l. vnum ex familia §. sed si vno, de leg. 2. Demuntur tamen a compensatione, 4 primum, vt eius, quod non ei debetur qui conuenitur, sed alii, compensatio fieri non possit, l. eius 9. de compens. C. l. pen. eo. tit. in P. id est creditor compensare non cogitur, quod alii, quam debitori suo debet: quamuis creditor eius pro eo qui conuenitur ob debitum proprium velit compensare, l. in rem, 18. §. 1. Et l. si cum militi, 16. de compens. P. Qui tamen cessum habet debitum, & ita procurator in rem suam fit factus, re de obicit compensationem, d. l. in rem. Item fideiussor si sibi debeatur, vel reo principali, l. si quid, §. de compens. P. & socius, si debeatur socio, l. si duo, de duob. reis, & filiusfam. conuentus, si debeat creditor patri suo, & ratum habiturum, & aueat patrem, l. si cum filio, §. §. 1. de co. enfa. P.

2. Non tamen admittitur altero inuito compensatio debiti quantitatis, cum de bito ex altera parte speciei, vel pecuniae loco speciei debitor: contra si voluerit vterque, l. si conuenit, de pigno. actio. P. l. si ex ea pecunia, de rei vmda. l. non fortem, §. si cum ius, de condit. indeb. §. 1. Reipublicae tamen debitorum, eius debitor obicere potest compensationem, si neque ex calendario, neque ex vectigalibus, l. 3. de compensat. C. l. amueris. C. de vectigal. neque ex frumentum vel olei publici pecunia, neque alimentorum, neque eius qui statutus sumtibus seruit, d. l. 3. §. l. 1. C. de compensat. neque fideicommissi ciuitatis debitor quis sit, dicta l. 3. Ob negotium copiat in expeditionis tempore mandatum, curator damnatus pecuniam cum sibi debito non compensat, l. Papius, l. ob negotium, 20. de compensat. P. Item emensa silico pretium debitorum, cum